

وعده های برجام محقق نشده، کلید خورد؛ فاز جدید پروژه نفوذ؛ تلاش برای اجبار ایران به اجرای پیمان «CTBT»

مدتی است خبرهایی به نقل از رئیس سازمان پیمان منع آزمایش های هسته ای در مورد لزوم پیوستن ایران به این پیمان منتشر می شود اما آیا نیت از این اظهارات خیر است یا آغاز فشارهای جدید بر ایران.

چند روز قبل «لاسینا زربو» رئیس سازمان پیمان منع آزمایش هسته ای، اعلام کرد که در صورت تصویب پیمان جامع منع آزمایش هسته ای (CTBT) توسط ایران و رژیم صهیونیستی، قفل اجرایی شدن آن باز خواهد شد.

آسوشیتدپرس نیز در این رابطه گزارش داد: زربو در این باره گفته است که برای ترغیب رهبران ایران و اسرائیل در خصوص تصویب این پیمان، می خواهد به تهران و تل آویو سفر کند. این مقام سازمان ملل می افزاید که با پیوستن ایران و اسرائیل، مصر نیز در این زمینه اقدام خواهد کرد و می توان برای پیشبرد منطقه خاورمیانه عاری از سلاح اتمی، تلاش کرد.

پیمان جامع منع آزمایش هسته ای (سی تی بی تی) چیست؟

پیمان منع جامع آزمایش های هسته ای در ۲۰ شهریور ۱۳۷۵ معادل ۱۰ سپتامبر سال ۱۹۹۶ به عنوان یک معاهده چندجانبه به تصویب مجمع

عمومی سازمان ملل رسید و از اواخر سپتامبر همان سال برای امضا در دسترس قرار گرفت.

این پیمان کشورهای عضو را از هرگونه انفجار هسته‌ای در هر مکانی تحت قلمرو یا کنترل دولت عضو منع می‌کند. یکی از مهمترین ملزومات اجرای این پیمان استقرار سامانه‌های نظارت بین‌المللی از جمله ایستگاه‌های لرزه‌نگاری مادون صوت است.

تاکنون بیش از ۱۶۰ کشور این معاهده را امضا و به تصویب مجالس خود رسانده‌اند اما برای اجرایی شدن آن لازم است که ۴۴ کشور مشخص آن را امضا و تصویب کنند که از این تعداد هنوز هشت کشور این اقدام را عملی نکرده‌اند. این هشت کشور شامل ایران، آمریکا، مصر، چین و رژیم صهیونیستی است که معاهده را امضا کرده اما به تصویب مجلس خود نرسانده‌اند و پاکستان، هند و کره شمالی که هنوز این پیمان را امضا هم نکرده‌اند. معاهده ۱۸۰ روز پس از امضا و تصویب آن از سوی این هشت کشور وارد مرحله اجرایی خواهد شد.

ملزومات و نحوه اجرای «سی تی بی تی»

ملزومات این پیمان شامل ایجاد سامانه نظارت بین‌المللی، متشکل از ایستگاه‌های اندازه‌گیری لرزه‌نگاری، رادیونوکلاید، مادون صوت و هیدروآکوستیک، است. ایستگاه‌های مزبور به منظور شناسایی وقوع یک انفجار هسته‌ای در هر نقطه از کره زمین اعم از زمین، هوا و دریا، اثرات فیزیکی مشابه با وقوع یک انفجار هسته‌ای را به صورت لحظه‌های ثبت و جهت پردازش به مرکز داده‌های بین‌المللی ارسال می‌نماید. براساس داده‌ها و نتایج به دست آمده بنا به درخواست یک کشور عضو و در صورت تصویب، شورای اجرایی تیم‌های بازرسی از محل به مکان مشکوک به وقوع آزمایش هسته‌ای اعزام و نتایج راستی آزمایی‌ها جهت تشخیص وقوع یک انفجار هسته‌ای و انجام اقدامات بعدی، مورد ارزیابی و تصمیم‌گیری این شورا قرار می‌گیرد.

آیا آزمایش هسته‌ای غیر قانونی است؟

از زمان مطرح شدن سی تی بی تی سه کشور هند، پاکستان و کره شمالی آزمایش هسته‌ای انجام داده‌اند. در اثبات فقدان قاعده منع جامع آزمایش‌های هسته‌ای و به عبارات بهتر ممنوع نبودن آزمایش هسته‌ای زیر زمینی (خواه نظامی یا صلح آمیز) در حقوق بین‌الملل می‌توان به آزمایش‌های هند و پاکستان در مه ۱۹۹۸ و عدم عکس‌العمل موثر مجامع حقوقی بین‌المللی اشاره کرد.

البته این دو کشور در سال ۲۰۰۲ نیز اقدام به آزمایش هسته ای کردند که جوامع بین المللی در این مورد نیز واکنشی را نسبت به آن نشان نداده و فقط به محکوم کردن آن بسنده کرد.

امیدواری موگرینی به اجرایی شدن سی تی بی تی

در این میان «فدریکا موگرینی» مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا با انتشار یادداشتی در سایت سازمان منع آزمایش های هسته ای ابراز امیدواری کرده که توافق هسته ای انجام شده میان ایران و کشورهای ۵+۱ عاملی باشد برای پذیرفته شدن پیمان جامع منع آزمایش هسته ای در کشورهای باقیمانده و اجرای آن.

موگرینی که خود در مذاکرات هسته ای ایران حضور داشته در بخشی از یادداشت خود با اشاره به توافق هسته ای انجام شده عنوان می کند که اگر اراده سیاسی باشد می توان به نتیجه رسید و توافق هسته ای ایران می تواند به اجرایی شدن سی تی بی تی کمک کند.

موگرینی در این یادداشت به کمک ۱۵.۵ میلیون یورویی اتحادیه اروپا به این سازمان اشاره کرده و بر لزوم یافتن راهکارهایی برای افزایش کمک به سازمان منع آزمایش های هسته ای پس از سال ۲۰۱۵ تاکید می کند.

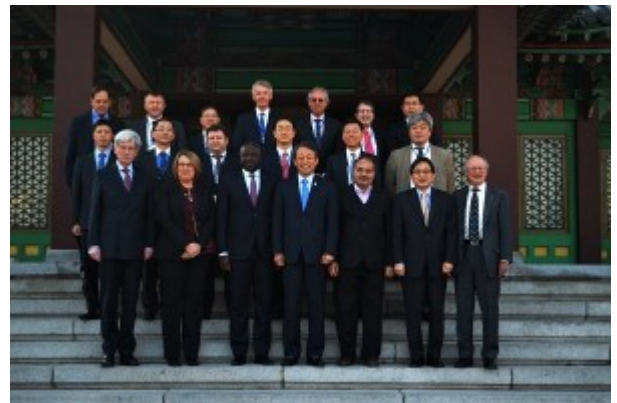
نشست های سازمان سی تی بی تی

هرچند پیمان جامع منع آزمایش های هسته ای در مقایسه با سایر پیمان ها توافقی نسبتا نوپا است اما با این وجود سازمان سی تی بی تی نشست هایی را در راستای سیاست های خود و تحقق اهداف از پیش تعیین شده برگزار می کند که در برخی از این نشست ها اعضای اسبق ایرانی شرکت کرده اند.

برای مثال با توجه به آزمایش هسته‌ای اخیر کره شمالی و تنش به وجود آمده، کمیسیون هماهنگی سازمان منع آزمایش هسته‌ای قصد دارد در اوایل آوریل نشستی را در سطح وزیران برگزار کند.

پس از گذشت ۲۰ سال از ایجاد پیمان جامع منع آزمایش هسته‌ای، شرکت‌کنندگان قرار است در مورد الزامی شدن این پیمان برای امضاء و نیز برای ایجاد ساز و کارهای نظارت بر آزمایش‌های هسته‌ای در سرتاسر جهان گفت‌وگو خواهند کرد.

این سازمان همچنین توانسته یک سیستم را برای نظارت بر آزمایش‌های هسته‌ای در سرتاسر جهان ایجاد کند. هم اکنون ۹۰ درصد از این برنامه که شامل ۳۳۷ تاسیسات هسته‌ای در جهان می‌شود، تحت نظارت این سیستم درآمده‌اند. به گفته رییس کل این سازمان، پیمان جامع منع آزمایش هسته‌ای دارای منافع بلند مدت برای امنیت جهانی خواهد بود.

اهداف سی تی بی تی

به نظر می‌رسد با توجه به ملزومات این پیمان، سی تی بی تی بیشتر برای نظارت و تحت کنترل داشتن کشورهای در حال توسعه مطرح و به اجرا گذاشته شده است.

معاهده منع جامع آزمایش‌های هسته‌ای ظاهراً یکی از دستاوردهای ناشی از روند خلع سلاح است ولی در واقع ساخته و پرداخته اراده و تمایلات کشورهای غربی به ویژه هسته‌ای است که در آن منافع کشورهای در حال توسعه به ویژه نقش استفاده صلح آمیز از انرژی هسته‌ای در روند توسعه آنها کاملاً در این معاهده به فراموشی سپرده شده است.

پیمان منع آزمایش‌های هسته‌ای اگرچه در تئوری مانع گسترش کمی و کیفی سلاح‌های هسته‌ای می‌شود لیکن ترتیبات مقرر در آن در عمل قادر به تحقق اهداف مذکور نیست و با شدت بیشتری نسبت به آن پی

تی، صرفاً وسیله ای برای محدود کردن دامنه قدرت کشورهاست.

پیمان هایی همچون آن پی تی و سی تی ی تی در حالی مطرح و برای اجرای آن پافشاری می شود که کشورهایی همچون آمریکا و متحدان غربی آن به همراه رژیم صهیونیستی در حال به روز کردن زرادخانه های هسته ای خود هستند بر همین اساس به نظر می رسد تحرکات روزهای اخیر رئیس سازمان پیمان منع آزمایش هسته ای و مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا در راستای گشایش راهی جدید برای نظارت بر ایران و وارد کردن فشارهای جدید بر جمهوری اسلامی ایران باشد.